

דור הכוכבים החדש של הקולנוע האמריקאי הוא דור קפוזי-גבות וועוס-מבט. מלאכתו היא עניין חשוב כל-כך והכניסה לכל תפקיד היא תהליך כה מכאיב, עד שאינו מוכן להתחלק בחווייה אפילו עם העיתונות הסקרנית. ולעיתים, הרצינות של דור שחקנים זה גדולה עד כדי כך שהיא מרתיעה אנשים ומפריעה את התיקדותם.

דוגמה אופיינית יכול לשמש שחקן בשם הארווי קייטל. זהו האיש שהופיע בתפקיד קיד הראשי ברחובות זועמים של מרטין סקורסזה, אבל בתפקידים מישניים ב"רסטו המאוחרים יותר, אליו אינה גרה כאן יותר (גבר אליו עד טירוף שבו נתקל לת אליו במסעותיה) ובנהג מונית (ה"רסרור של היצאנית הקטינה).

למרות שהכל הסכימו כי הוא כישרוני באורח בלתי-רגיל, תפקידיו הראשיים היו מעטים ונדירים (למשל, בדואליסטיים). זאת, משום שהוא מקרין סביבו תחושות מתח וחרדה עמוקות המטרידות את מנוחת הצופה הרבה מעבר לענייניו של סרט מיסחרי נורמלי. ואם מזלו השתנה בשנה האחרונה והוא קיבל לפתע, בזה אחר זה, שני תפקידים ראשיים, הרי זה אולי משום שמיספר הסרטים הגורמליים המרפקים בעולם פוחד ופחד והולך והאנומליים תופסים את מקומם.

בשני סרטיו החדשים מודרך קייטל על ידי תסריטאים שהפכו במאים, וזה להם סירטם הראשון בתפקיד החדש. סרט אהה, צווארון כחול הוא של פול שראדר, תסריטאי נהג מונית. סרט שני, שנמצא כבר

קייטל ב"אצבעות" כישרון בלתי-רגיל

אלבלק וקורבן - סוג פשטני

הרעיון המוצלח ביותר בסרט כולו הוא השמעת הקלטה של רכבת עוברת בהצטלבות כביש עם פסי רכבת, וצילום הבעות-הפנים הנדהמות של הנהגים שאינם מבינים מניין בוקעים צלילי רכבת הרפאים. השאלה, בסופו של דבר, היא, כמובן: האם כל זה מצחיק, או לא? במיקרה הנוכחי תלויה התשובה בצופה יותר מאשר בסרט עצמו.

נותיחות

נמתחות

ישראלים מצחיקים (אורלי, תל-אביב, ישראל) - הבעיה ה"עיקרית עם סירטם של צבי שיסל ובונו דווינסון היא, בראש ובראשונה, עצם העובדה ש"פורסם יותר מדי. מרבית הבדיחות, כמו חיטוט בין הרגליים של צופים הנכנסים לקולנוע, או נערה עירומה נעולה בתא המיטען של מכונית, או "המגמרת" המפתה שליחים, מילאו את דפי העיתונות זמן רב לפני שהסרט יצא לאור, ובכתב היו מצחיקות הרבה יותר מאשר על הבד.

בעייה אחרת היא שמרבית המתוחות שייכות לסוג הפשטני ביותר, ולא פעם מתקבל הרושם שעושי הסרט לא רצו להמציא משהו מחוכם ולבדוק באיזו מידה "בולע" עובר-אורח המצאה זו, אלא פשוט שמו לעצמם מטרה להרגיז אנשים ומשהצליחו במשימתם, לצעוק להם באוזניים בקול-יקולות: "חייך, אתה מצולם במצלמה נסתרת!" ועוד בעייה: התגובה של הישראלי המצוי על מתוחות אינה משעשעת ביותר. הבעות הפנים קפואות במקרים רבים, והקורבן נראה בעיקר בלתי-מתעניין בנעשה סביבו. יש גם לומר שהתייחסו של חלק מן ההמצאות מוגבל מאד וה"מצבים חוזרים על עצמם, במקום להתפתח - למשל, כאשר לקוחות באים לשכור דירה ומוצאים באמצע הסלון אסלת בית-שימוש, או כשפועלים צריכים לארוז ביצים החולפות מול אפם בסרטי-נע קאפריזי.

נקות

השטן

האימה ושכרה (אלנובי, תל-אביב, ארצות-הברית) - סרט זה מתיימר להציג גירסה חדשה ל"שכר האימה. אבל אם סירטו של הנרי-ג'ורג' קלוזו היה מוצלח, היה זה בעיקר משום שהוא נצמד לגרעין העלילתי הפשוט - ארבעה נהגים מובילים שתי משאיות עמוסות ניטרוליצרין בדרכי-עפר מחרידות של מדינה דרום-אמריקאית דימונית - ועצם ההיצמדות הזאת העניק לסירטור ממד כללי-אנושי, ולדמויות עומק ומשמעות.

ויליאם פרידקיין, "נער הפלא" שעשה את הקשר הצרפתי ומגרש השדים, סבר שזה דל מדי עבורו. לכן החליט להעשיר את הרעיון המקורי בכל מיני קישקושים אופנתיים מעולם המוליטיקה, מעולם הפשע ומעולם הכספים. ארבעת הנהגים אמורים להיות מיקרו-קוסמוס של כישלונות בכל אחד מן השטחים הללו (אם הזכרו רק שלושה שטחים, הרי זה משום שהסרט אינו מספיק לספר את הרקע לנהג הרביעי). הארץ שבה מתרחש הסיפור עדיין אלמונית, אבל ברור שמדובר ברפובליקת-בנות הנאנקת תחת רודנות צבאית ו-משום כך, חובה קדושה להכניס לסרט גם לוחמי-מחתרת. כמה בעיטות מעודנות לעבר חברות-הנפט הגדולות (הסיפור מתנהל סביב באר-נפט) ולעבר הניצול המחפיר של העניים על-ידי העשירים, אינן מעלות את יוקרת היוצרים בעיני עצמם.

הצרה היא שכל הדברים הללו סתמיים לגמרי ואפילו

רוי שיידר במשאית - האימה הידלדלה

נוכחות חזקה של רוי שיידר איננה הצלה ראווייה. לפרידקיין אין מה לומר על אף אחד מן העניינים שבהם הוא זן, אבל עצם ההתעסקות בהם מבלבלת את כל יוצרות הסרט והופכת מה שצריכה היתה להיות העלילה המרכזית - העברת הניטרוליצרין - פרשה בלתי-מצחיקה. עצם ה"עובדה שהסרט, כפי שהוא מוצג היום, קצר ביותר מחצעי שעה מגירסתו המקורית, כשהקיצוצים נעשו בידו של עורך עצבני, אינה מוסיפה להבהרת המצב.

של שכלתנות ואלימות, שהעסיקה את הבמאי טובאק גם כשהיה עדיין תסריטאי בילבד (גיבור סירטו הקודם הירצה על דוסטוייבסקי והיה מכור להימורים), הפכה אצל קייטל תרגיל-מישחק מורכב, שכל אחד מפריטיו מחושב בקפדנות מראש. דהתגדר באיזון. באחת הסצנות, שעה שהוא מדבר עם אביו על גביות-תשלום אלימות, פורטות אצבעותיו בעצבנות על השולחן. זוהי אחת מאותן תרומות שהוא מביא מדי בוקר לבימת ההסרטה. ללא אזו הרה מוקדמת, מציע אותן לבמאי בחזרה שלפני הצילום ומקווה שהבמאי אכן יקבל את הרעיון. כוותיק בעולם הסרטים הוא אינו שוכח. כשהוא מתכנן את פריטי ה"מישחק שלו, גם את זווית המצלמה, "אם עליך לשחק ברנש מוזנח, והמצלמה מאחורית, מוטב שתתגרד באוזן ולא באף. כדי שהמצלמה תוכל לראות מה שאתה עושה," הוא אומר.

ואם מה שהוא תכנן עוד בבית נראה לו חשוב למדי, הוא יהיה מוכן אפילו להתווכח עם הבמאי כדי לשכנע אותו ש"ישנה את זווית הצילום, כדי שהתנועה שהוא עושה תהיה בתחום הראיה של ה"מצלמה ולא תלך לאיבוד.

בישראל ויוצג כנראה בקרוב נקרא אצב עות, ועשה אותו גיימס טובאק, מי ש"כתב את האיש שהימר על חייו.

למלא בבשר. כאשר מסכים קייטל לפצות את פיו ולספר משהו על עבודתו, מסתבר, כי זהו אחד השחקנים השכלתנים ביותר שאפשר להעלות על הדעת. במאים אמריים עליו שהוא בא לבימת הצילומים כשהוא מוכן ופירוש הדבר, לגבי קייטל, הוא ש"אני צריך לדעת איך חיו הוריו של האיש שאני מגלם, איך עברה עליו ילדותו, כמה שנים למד, אם סיים את לימודיו. בקיצור, הרבה מאד דברים שאינם בתסריט ואותם צריך השחקן עצמו ליצור מתוך הבנתו את הדמות." ואין זה חשוב כלל, לגבי קייטל, אם הסרט אינו מזכיר אפילו במילה אחת את נעורי הדמות או את היחסים שלה עם ההורים. המידע נחויק ל לגיבוש התפקיד. "זהו חלק מן השיטה שבה מלמדים אנשים כמו לי שטראסברג או סטלה אדלר למלא דמות בבשר," הוא אומר.

באצבעות הוא מגלם צעיר המחלק את זמנו בין פריטה על פסנתר (הוא חולם על קאריירה באולם הקונצרטים) לבין גביית חובות עבור אביו, דמות מוכרת בעולם התחנות הניו-יורקי. תעורבת זו

הארווי קייטל ומייקל ו. גאזוי צריך לדעת הכל, מתי ואיך